

Robeco Zomerconcerten

Dinsdag 7 juli 2009
Grote Zaal 20.15 uur
www.robecozomerconcerten.nl

CONCERTGEBOUW

Philharmonic Ensemble Orchestra Japan

Philharmonic Ensemble Choir Mahler

Festival Singers Ken-Ichiro Kobayashi dirigent

Martina Prins sopraan Helena Rasker alt

Gustav Mahler 1860-1911

Tweede symfonie in c kl.t. (1888-94)

'Auferstehung'

voor groot orkest, sopraan, alt en gemengd koor

Allegro maestoso

Andante moderato

In ruhig fliessender Bewegung

'Urlicht' – Sehr feierlich, aber schlicht

(altsolo naar een tekst uit 'Des Knaben Wunderhorn')

Im Tempo des Scherzo

Er is geen pauze

Einde concert ca. 21.40 uur

Dit concert wordt opgenomen door de KRO en op vrijdag
10 juli tussen 13.00 en 16.00 uur uitgezonden op Radio 4.

Kijk voor meer informatie op www.radio4.nl

Biografieën

Philharmonic Ensemble Orchestra Japan

Het Philharmonic Ensemble Orchestra Japan, opgericht in 1976, is een non-profit-orkest bestaande uit vergevorderde amateurs, geleid door aanvoerders van de grote Japanse orkesten. Het orkest treedt voornamelijk op in Tokio, maar geeft ook regelmatig concerten in beroemde zalen in Europa, China en de Verenigde Staten. Het repertoire varieert van eigentijdse Japanse muziek tot het bekende negentiende- en twintigste-eeuwse repertoire, zoals de symfonieën van Mahler en werken van Richard Strauss. In 1992 had het orkest een bijzonder succesvol optreden in de Carnegie Hall in New York. Samen met de in Japan gevierde jazzpianist Yosuke Yamashita speelde het werken van Gershwin, afgewisseld met muziek van de Japanse componist Mino Shibata. Andere opvallende projecten zijn de Japanse première van *La bohème* van Leoncavallo in 2004 en optredens in China in 2000 met een uitvoering van *Prism Rhapsody for Marimba and Orchestra* van de Japanse componiste en marimbaspelster Keiko Abe. Van het Philharmonic Ensemble Orchestra Japan zijn diverse cd's verschenen, onder andere live-opnamen van de *Tweede* en *Derde symfonie* van Mahler.

Philharmonic Ensemble Choir

Het Philharmonic Ensemble Orchestra Japan voert regelmatig koorwerken uit samen met het Philharmonic Ensemble Choir, een non-profitkoor bestaande uit gemotiveerde amateurzangers. Enkele voorbeelden van succesvolle projecten zijn een uitvoering van *My way of life* van Toru Takemitsu in Wenen in 1998, een concert met de *Negende symfonie* van Beethoven in Boedapest in 2007 en een uitvoering van de *Tweede symfonie* van Mahler in Wenen in 2007.

Mahler Festival Singers

Speciaal voor de uitvoering van de *Tweede symfonie* van Mahler in het Concertgebouw in Amsterdam tijdens de Robeco Zomerconcerten 2009 heeft het Philharmonic Ensemble Orchestra Japan ook nog een gelegenheidskoor samengesteld: de Mahler Festival Singers. Dit koor bestaat uit professionele zangers en vergevorderde amateurs die graag wilden meewerken aan deze Mahler-tournee naar Nederland, onder leiding van de gerenommeerde Japanse dirigent Ken-Ichiro Kobayashi.

Ken-Ichiro Kobayashi dirigent

De Japanse dirigent Ken-Ichiro Kobayashi is sinds september 2006 als vaste dirigent aan Het Gelders Orkest verbonden. In zijn eerste seizoen bij Het Gelders Orkest leidde hij het orkest tijdens een uitgebreide, zeer succesvolle tournee door zijn geboorteland, met concerten in onder meer Tokio, Osaka en Sapporo. In het voorjaar van 2009 volgde een tweede succesvolle Japanse tournee. Ook in Gelderland werden de concerten onder zijn leiding met werken als de *Vijfde symfonie* van Tsjajkovski en de *Symphonie fantastique* van Berlioz stevast goed ontvangen. Ken-Ichiro Kobayashi studeerde directie bij Akeo Watanabe en Kazuo Yamada aan de Tokyo National University of Fine Arts. In 1974 begon zijn Europese loopbaan met het winnen van het Internationale Dirigentenconcours in Boedapest. Sindsdien heeft hij met veel belangrijke orkesten in Europa gewerkt. Kobayashi was gedurende tien jaar artistiek leider en chef-dirigent van het Hongaars Nationaal Filharmonisch Orkest. Hij was bovendien lange tijd Music Director van het Japan Philharmonic Orchestra.

Concerttip

Gürzenich-Orchester Köln o.l.v. Jonathan Nott, Christiane Oelze (sopraan):
29 augustus, 20.15 uur, Grote Zaal

Gustav Mahler was dol op de sprookjesachtige, ironische 'wonderhoorn-gedichten'. Hij transformeerde ze tot beeldschone orkestliederen én verwerkte ze ook in heuse symfonieën. Op het programma staan: Mahlers *Des Knaben Wunderhorn* en *Vierde symfonie*.

Kaarten zijn te koop aan de kassa (open van 10.00 tot 19.00 uur), via de website www.robecozomerconcerten.nl of telefonisch via de Robeco Zomerconcertlijn: 0900-8012 (tussen 10.00 en 17.00 uur).

Martina Prins sopraan

De Nederlandse sopraan Martina Prins studeerde zang aan De Nieuwe Opera Akademie in Den Haag bij Alexander Oliver, Maria Acda-Maas en Diane Forlano. In 2003 won zij een stipendium van de Bayreuther Festspiele en werd haar ook een stipendium toegekend voor een buitenlandse studie, uit het gerenommeerde Theresia Fonds, onderdeel van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Op dit moment wordt Prins gecoacht door Dennis Heath te München. Tijdens haar studie in Den Haag zong ze al diverse operarollen, zoals Donna Anna in Mozarts *Don Giovanni*, Marcelline in *Le nozze di Figaro* van Mozart en de titelrol in *Shéhérazade* van Ravel. Daarna volgden vele succesvolle optredens met diverse gerenommeerde gezelschappen in opera's als *Hänsel und Gretel* van Humperdinck, *Alcione* van Marin Marais en *Die Walküre* en *Tristan und Isolde* van Wagner. Onlangs maakte Prins haar veelgeprezen debuut als Judith in *Hertog Blauwbaards Burcht* van Bartók bij het Noord Nederlands Orkest onder leiding van Michel Tabachnik.

Helena Rasker alt

Helena Rasker studeerde in 1994 cum laude af aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Zij vervolgde haar studie aan het Tanglewood Music Center in de Verenigde Staten. Momenteel wordt zij gecoacht door Diane Forlano in Londen. Rasker werkte samen met dirigenten als Lev Markiz, Reinbert de Leeuw, Pierre Boulez en Jaap van Zweden. Ook zong ze met vele orkesten en ensembles zoals het Koninklijk Concertgebouworkest, het Orchestre de la Suisse Romande, het Residentie Orkest, het Nederlands Kamerorkest en het rietkwintet Calefax. Het repertoire van Rasker is uitgebreid en reikt van barok tot modern, van kamermuziek tot oratorium en opera. Zij werkte mee aan diverse cd-opnamen, zoals een live-opname van Nono's *Prometeo* in de Salzburger Festspiele onder leiding van Ingo Metzmacher. Recentelijk was Rasker onder andere te horen in de *Matthäus-Passion* van Bach met Holland Symfonia, in *Adam in ballingschap* van Rob Zuidam bij De Nederlandse Opera en tijdens diverse optredens met Asko|Schönberg.

Toelichting

Een baanbrekende symfonie

Vanaf 1891 was Mahler als operadirigent in Hamburg werkzaam, waar hij ambitieuze plannen kon realiseren. Hij stelde hoge eisen aan het orkest en verbeterde het niveau. Ook introduceerde hij nieuwe opera's van onder anderen Verdi en Puccini.

Doordat hij gedurende het seizoen zo hard werkte, had Mahler alleen in de zomermaanden tijd om te componeren. Daarvoor trok hij elke zomer naar een rustoord en kon daar in alle stilte schrijven. Hij liet zich vaak inspireren door de prachtige omgeving. In de wintermaanden verbleef hij in Hamburg en orkestreerde en reviseerde hij de werken uit de zomerperiode.

Vanaf 1893 hield Mahler zich vast aan deze gewoonte en verbleef 's zomers in Oostenrijk, in Steinbach am Attersee, een plaats in de Alpen bij Salzburg. Mahler huurde voor zijn familie een kamer in een pension. In 1894 had Mahler in Steinbach een studio gebouwd aan de rand van het meer. Daar voltooide hij zijn **Tweede symfonie in c**.

In het serene berglandschap overdacht Mahler de zin van het leven en de dood; thema's die de *Tweede symfonie* kenmerken. Mahler gaf zijn gedachten over de *Tweede symfonie* weer in verschillende brieven. De strekking: in het eerste, duistere deel rijzen vragen als 'wat is leven?', 'wat is dood?' en 'is er leven na de dood?'. Voordat het antwoord komt, klinken eerst drie delen als intermezzo. Het vijfde deel biedt het verlossende woord. Mahler liet zich inspireren door de *Negende symfonie* van Beethoven en door Wagner, die een muziekstuk dat religieuze, filosofische, theatrale en literaire elementen bevat, als *Gesamtkunstwerk* beschouwde. Mahlers *Tweede* is een kruising tussen een cantate, oratorium en symfonie. Het slotdeel lijkt zelfs op een operafinale die culmineert in een apotheose van koor en orkest.

Extremen

Net als het thema van de symfonie, is ook de bezetting groots: gemengd koor, sopraan, alt en een gigantisch orkest – verrijkt met een orgel en een 'Fernorchester'. In vergelijking met Mahlers *Eerste symfonie* is de *Tweede* baanbrekend en origineel, en vormt deze een definitieve breuk met de negentiende-eeuwse orkesttraditie. Zo laat Mahler een treurmars in c klein samensmelten met een lyrische melodie in E groot en nemen de verschillen tussen hard en zacht extreme vormen aan.

De oorsprong van de symfonie ligt bij *Todtenfeier*, een stuk dat Mahler in 1888 in Praag componeerde. Pas in 1893 pakte hij zijn werk op en maakte een tweede deel, dat van Mahler eigenlijk pas na vijf minuten pauze mag klinken. Daarop volgen drie delen zonder onderbreking.

Het Beethoven-achtige Scherzo is een symfonische uitdrukking van *Des Antonius von Padua Fischpredigt*, naar een lied uit de bundel *Des Knaben Wunderhorn* waarin humor én wanhoop zegevieren. Dissonante klanken voeren de boventoon. Het vierde deel, een lied voor alt en orkest op tekst van het gedicht *Urlicht*, gaat over de zoektocht naar de eenheid met God. Een expressieve, sonore koperklank ondersteunt de stem.

Een leven na de dood

Mahler zocht in alle hoeken en gaten naar een geschikte tekst voor de finale. In maart 1894 hoorde hij Klopstocks *Aufersteh'n*, dat hem op een idee bracht. Na een koraalsetting van *Aufersteh'n* gaan de alt en sopraan verder met een tekst van Mahler zelf. Het leidt tot een climax waarin het koor de bekentenis aflegt dat er een leven is na de dood.

De première van deze grootse symfonie, de eerste met vocale partijen erin, vond plaats op 13 december 1895 in Berlijn. Het werk werd goed ontvangen en was het eerste publieke succes van Mahler als componist.

In 1895 kreeg Mahler echter ook een tegenslag te verwerken, want zijn jongste broer Otto pleegde zelfmoord in Wenen. Mahlers ouders waren al overleden, zodat de klap voor het gezin hard aankwam. Bovendien nam Mahler vanaf dat moment de (financiële) steun voor zijn twee zussen voor zijn rekening, totdat zij gingen trouwen. Desondanks bleef Mahler componeren in de Oostenrijkse bergen en genoot hij van de natuur.

Lonkeke Regter

Summary

During the concert season Mahler worked as an opera conductor in Hamburg; in the summer he headed to his mountain retreat in Austria in order to compose in peace, inspired by the idyllic surroundings. It was in his studio overlooking the Attersee in Steinbach that Mahler completed his **Symphony No. 2 in C minor** in 1894.

Amidst all this Alpine beauty Mahler contemplated the meaning of life and death, themes essential to *Symphony No. 2*. In the mysterious first movement he asks, what is life?, what is death?, and is there an afterlife? The Beethoven-like Scherzo is a symphonic rendition of *Des Antonius von Padua Fischpredigt*, a song from the collection *Des Knaben Wunderhorn*, where humour and despair walk hand in hand. The fourth movement, a song for alto solo and orchestra to the poem 'Urlicht', is about the quest for unity with God. The three middle movements act as intermezzi before the magnificent final movement gives the answer, in a climactic assertion in the chorus, that there is indeed life after death.

Compared to his *First Symphony*, Mahler's *Second* is revolutionary, signifying a definitive break with nineteenth-century orchestral traditions. The work, full of contrasts, is a sort of cross between symphony, oratorio, cantata and opera.

The premiere of the symphony – the first in which Mahler included vocal parts – took place on 13 December 1895 in Berlin, and marked Mahler's first great public success.

Translation Jonathan Reeder